

SPALIO 1 D. PROTESTO DALYVIŲ REIKALAVIMAI VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBEI

Dėl Vilniaus miesto medžių apsaugos, priežiūros ir žaliosios infrastruktūros stiprinimo

2026-10-01, Vilnius

Vilniaus miesto medžiai yra ne dekoracija, o gyvybiškai svarbi miesto infrastruktūros dalis. Jie mažina karščio bangų poveikį, sugeria lietaus vandenį, gerina oro kokybę, mažina triukšmą, palaiko biologinę įvairovę ir kuria žmonėms sveikesnę gyvenamąją aplinką.

Pati Vilniaus miesto savivaldybė savo Želdinimo ir želdinių priežiūros standarte deklaruoja principus „išsaugoti ir saugoti augantį medį“, kurti žaliuosius miesto koridorius ir formuoti medžių tinklą. Tačiau džiūstantys medžiai gatvėse rodo, kad tai tik deklaracijos. Miestas tampa „malkų sostine“.

Todėl reikalaujame:

1. Medžius paskelbti strategine Vilniaus miesto infrastruktūra ir klimato politikos pagrindu

Reikalaujame:

- oficialiai įtvirtinti miesto medžių ir želdynų sistemą kaip vieną iš pagrindinių Vilniaus prisitaikymo prie klimato kaitos infrastruktūrų;
- rengiant miesto, gatvių, transporto, pastatų, viešųjų erdvių ir kitus projektus privalomai vertinti jų poveikį esamai medžių lajai, šaknynui, dirvožemiui, biologinei įvairovei, lietaus vandens sulaikymui ir miesto mikroklimatui;
- sprendimų dėl medžių negalima grįsti vien infrastruktūros įrengimo ar ekonominio patogumo kriterijais – turi būti vertinama ilgalaikė medžio ekologinė, klimatinė, socialinė ir ekonominė vertė;
- kasmet viešai skelbti tikrus ir atnaujintus miesto medžių būklės, lajos dangos, medžių nykimo, kirtimo, atsodinimo ir priežiūros rodiklius. Būtina kasmet įvertinti visų gatvėse, skveruose esančių medžių būklę.

2. Skubiai pertvarkyti Savivaldybės administraciją ir ženkliai sustiprinti medžių priežiūros pajėgumus

Reikalaujame:

- pertvarkyti Savivaldybės administracijos struktūrą taip, kad miesto medžių ir biologinės įvairovės priežiūra būtų atskira, aiški ir pakankamais ištekliais aprūpinta funkcija;

- per **6 mėnesius** atlikti nepriklausomą miesto medžių priežiūros funkcijų, darbo krūvio ir darbuotojų poreikio auditą;
- jo pagrindu įsteigti **ne mažiau kaip 15 naujų nuolatinių etatų**, skirtų medžių ir žaliosios infrastruktūros priežiūrai, kontrolei ir projektų priežiūrai;
- šiose pareigose užtikrinti pakankamą arboristų, kraštovaizdžio, ekologijos, želdinių priežiūros ir statybos projektų priežiūros specialistų skaičių;
- stiprinant biologinės įvairovės būklės kontrolę, užtikrinti visuomenės teisę žinoti ir dalyvauti sprendžiant dėl miesto medžių, o ne tik teikti komentarus numatomiems projektams.

3. Įvesti brandžių ir vertingų medžių kirtimo moratoriumą

Reikalaujame iki tol, kol bus atliktas visapusiškas miesto medžių ir projektų poveikio vertinimas, sustabdyti planuojamą brandžių, ekologiškai, kraštovaizdžio ar dendrologiniu požiūriu vertingų medžių kirtimą dėl infrastruktūros projektų.

Moratoriumas neturi būti taikomas tik neatidėliotinais atvejais, kai nepriklausomas arboristas nustato tiesioginį ir realų pavojų žmonių saugumui. Kiekvienam planuojamam kirtimui turi būti:

- atliktas nepriklausomas medžio būklės ir vertės vertinimas;
- įvertintos alternatyvos, leidžiančios medį išsaugoti;
- viešai paskelbtas projekto poveikis medžiui ir jo šaknų zonai;
- pateiktas pagrindimas, kodėl medžio išsaugoti techniškai neįmanoma;
- įvertintas bendras projekto poveikis vietos žaliajai infrastruktūrai ir biologinei įvairovei.

4. Atkurti ir išplėsti Vilniaus žaliųjų koridorių sistemą

Reikalaujame:

- parengti ir viešai patvirtinti Vilniaus miesto **žaliųjų koridorių atkūrimo ir plėtros planą**;
- sujungti atskirus parkus, miškus, skverus, upių slėnius ir gyvenamųjų rajonų želdynus medžių, krūmų ir kitais žaliaisiais koridoriais;
- atkuriant nutrūkusias žaliasias jungtis prioritetą teikti medžių alėjoms, gatvių želdiniams ir kitoms ilgalaikėms želdinių jungtims;
- kiekviename infrastruktūros projekte tikrinti, ar jis nenutraukia esamų žaliųjų koridorių ir ar gali prisidėti prie jų atkūrimo;

- numatyti aiškius rodiklius, pagal kuriuos būtų galima kasmet patikrinti, kiek žaliųjų jungčių atkurta ir kiek naujų sukuriama.

Tai nėra nauja ar papildoma miesto vizija – Vilniaus bendrajame plane jau numatyta žaliųjų jungčių ir susieto želdynų tinklo sistema, jungianti parkus, miškus ir kitus želdynus. Deja matome priešingą veiklą – kai ši sistema ardoma.

5. Užtikrinti brandžių medžių apsaugą infrastruktūros projektų metu

Reikalaujame, kad medžio išsaugojimas būtų privalomas projektavimo kriterijus, o ne rekomendacija.

Prieš pradedant bet kokius statybos ar infrastruktūros darbus turi būti:

- nustatyta medžio apsaugos ir šaknų zona;
- fiziškai aptverta medžio apsaugos teritorija;
- uždraustas statybinių medžiagų ir technikos laikymas šaknų zonoje;
- užtikrinta šaknų apsauga kasant tranšėjas;
- kontroliuojamas grunto suslėgimas ir jo atkūrimas;
- numatyta medžio laistymo ir apsaugos nuo pažeidimų sistema.

Reikalaujame, kad darbai šalia želdinių būtų vertinami nepriklausomų ekspertų tuo metu, kai jie yra atliekami. O ne po darbų, kai neįmanoma nustatyti ar nepadaryta neigiamo poveikio medžiams.

6. Įvesti privalomą penkerių metų medžių būklės monitoringą po statybų

Reikalaujame, kad kiekvieno infrastruktūros projekto, kurio metu galėjo būti paveikti medžiai, sąlygose būtų nustatyta ne trumpesnė kaip 5 metų medžių būklės stebėseną po projekto užbaigimo.

Turi būti atliekami medžių būklės vertinimai:

- prieš projekto pradžią;
- statybos metu;
- po projekto užbaigimo;
- ne rečiau kaip kartą per metus penkerius metus po projekto.

Jeigu nustatoma, kad dėl projekto, statybos darbų, grunto suslėgimo, šaknų pažeidimo, drenažo pakeitimo ar kitų projekto padarinių medis per penkerius metus nudžiūva arba jo būklė reikšmingai pablogėja, **Savivaldybė turi reikalauti iš projekto vystytojo ir (ar) rangovo atlyginti žalą bei finansuoti tinkamą kompensacinį atkūrimą.**

Viešųjų pirkimų ir rangos sutartyse turi būti iš anksto numatytos finansinės garantijos ir atsakomybės mechanizmai, kad ši nuostata būtų realiai įgyvendinama.

7. Naują medį laikyti pasodintu tik tada, kai jam sukurta tinkama augavietė

Reikalaujame atsisakyti praktikos, kai medžio pasodinimas laikomas baigtu darbu.

Kiekvienam naujai sodinamam medžiui turi būti:

- parinkta jo rūšiai ir būsimam dydžiui tinkama augavietė;
- užtikrintas pakankamas kokybiško dirvožemio tūris;
- sudarytos sąlygos šaknims augti į gylį ir plotį;
- užtikrintas vandens patekimas į šaknų zoną;
- kur įmanoma, naudojamos struktūrinės dirvos, požeminės augavietės ar kiti sprendiniai, leidžiantys medžiui užaugti iki brandos;
- numatytas laistymas, mulčiavimas, formuojamasis genėjimas ir kita priežiūra.

Naujų medžių priežiūra turi būti finansuojama ir organizuojama **mažiausiai pirmuosius penkerius metus**, ypatingą dėmesį skiriant pirmiesiems trejiems metams.

8. Skubiai apsaugoti medžius nuo kelių druskos

Reikalaujame per artimiausią žiemos sezoną pradėti sistemingą medžių apsaugos nuo kelių druskų programą.

Ji turi apimti:

- fizikinių apsauginių barjerų įrengimą jautriausiose vietose;
- sniego ir druskų sankaupos nukreipimą nuo medžių augaviečių;
- gatvių ir šaligatvių druskos patekimo į šaknų zonas mažinimą;
- druskos naudojimo kiekių ir vietų viešą apskaitą;
- prioritetą mechaniniam sniego valymui ir kitoms priemonėms, mažinančioms cheminių tirpiklių poreikį;
- laipsnišką NaCl naudojimo mažinimą jautriausiose miesto žaliosiose zonose;
- alternatyvių priemonių poveikio medžiams, dirvožemiui ir vandens telkiniams vertinimą prieš jas naudojant dideliu mastu.

9. Kietąsias dangas ten, kur įmanoma, pakeisti pralaidžiomis

Reikalaujame kiekvienos gatvės, šaligatvio, skvero ar parko rekonstrukcijos metu pirmiausia įvertinti galimybę:

- kietąsias, vandeniui nepralaidžias dangas pakeisti pralaidžiomis;

- lietaus vandenį nukreipti į medžių augavietes ir kitą žaliąją infrastruktūrą;
- įrengti lietaus sodus, bioskaldes, infiltracines zonas ir kitus gamtiniais sprendimais pagrįstus lietaus vandens valdymo elementus;
- didinti natūralų vandens patekimą į medžių šaknų zonas;
- vengti bereikalingo medžių augaviečių uždengimo asfaltu ar betonu.

Pralaidžios dangos ir lietaus vandens sprendiniai turi būti projektuojami ne atskirai nuo želdinių sistemos, o kaip vienos žaliosios infrastruktūros sistemos dalis.

10. Nustatyti ir įgyvendinti principą: pirmiausia išsaugoti, tik tada kompensuoti

Reikalaujame pakeisti miesto projektavimo praktiką taip, kad kompensacinis naujų medžių sodinimas nebūtų naudojamas kaip automatinis pateisinimas brandžių medžių pašalinimui.

Brandus medis ir jaunas sodinukas nėra lygiaverčiai. Pirmiausia turi būti išnaudotos visos galimybės išsaugoti esamą medį. Tik įrodžius, kad jo išsaugoti neįmanoma, gali būti taikomas kompensacinis želdinimas, atsižvelgiant į prarasto medžio ekologinę, klimatinę ir atkuriamąją vertę.

Reikalaujame, kad Vilniaus miesto savivaldybė nustotų vertinti medį kaip kliūtį infrastruktūrai ir pradėtų vertinti infrastruktūrą kaip sistemą.

Reikalaujame, kad šie įsipareigojimai būtų įtvirtinti Savivaldybės tarybos sprendimais, biudžete numatytu finansavimu, administracijos struktūroje, projektavimo ir viešųjų pirkimų sąlygose bei viešai skelbiamais metiniais rodikliais.

Protesto dalyvių vardu:

Ieva Budraitė

Martynas Norbutas

ieva.budraite@lzp.lt

martynas_norbutas@yahoo.com